

Samhälle och
Socialt Utbud

SOS *Aktuellt*

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 4/2008 | Augusti

**Executioner Style.
Dansk-chilenska
chock-konstnären
Marco Evaristti
har skapat haute
couture för
dödsdömda**

s.8-9

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044-5554388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09-496446

Ansvarig redaktör:
Nils Torvalds
Ordförande för
Finlands Svenska
Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044-5554388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Johanna Wikgren-Roelofs
Mikko Ollikainen
Martina Harrikari

Layout
Erkki Tuomi

Tryckeri
Hufvudstadsbladet Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback,
insändare
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha
tidigare utgivna num-
mer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

[www.handikapp.fi/
sos_aktuellt](http://www.handikapp.fi/sos_aktuellt)

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Helsidesannons:
400 euro
Halvsida: 200 euro
1/4 sida: 100 euro
Kontakta:
044-555 4388
(Andersson)
eller 0500-418 272
(Gustafsson).

Donationer mottages
med tacksamhet.
Finlands Svenska
Handikappförbund,
Aktia
405540-232494.

Innehåll

- s.3** **Prioriteringar**
Tor Essén
**SOS Aktuellt får ny
handikappvänlig webbsida!**
Daniela Andersson
- s.4-5** **WHO:s generaldirektör
Margaret Chan gav Finland goda betyg**
Daniela Andersson
**Juristens faktaruta:
Servicesedlar och den nya
hälso- och sjukvårdslagen**
Ulrika Krook
- s.6-7** **Politices magister på äldre dar**
Daniela Andersson
- s.8-10** **Mode för dödsdömda fångar i USA**
Daniela Andersson
- s.11** **Tröst och köttbullsdoft, på jakt efter
det unika i en dagverksamhet**
Cajsa Björkman
- s.12-13** **Robert Fisk, journalisten som
träffat Bin Laden**
Daniela Andersson
- s.14-15** **Bokrecension**
Cajsa Björkman
Projektet Signweb
Den nya hälso- och sjukvårdslagen?
Ulrika Krook
DUV-fotboll med IFK
Finland fick ett eget Daisykonsortium
- s.16** **Händelsekalendern**

Utgivning och prenumerationer

SOS Aktuellt utkommer
6 gånger år 2008.

Nr 1. Deadline 5 februari.
Utkommer vecka 7.

Nr 2. Deadline 2 april.
Utkommer vecka 15.

Nr 3. Deadline 2 juni.
Utkommer vecka 24.

Nr 4. Deadline 12 augusti.
Utkommer vecka 34.

Nr 5. Deadline 30 september.
Utkommer vecka 41.

Nr 6. Deadline 25 november.
Utkommer vecka 49.

Fortlöpande årsprenumera-
tion för papperstidningen:
12 euro. Tidsbestämd
årsprenumeration: 14
euro. Lösnummer: 3,50
styck. Vid lösnommers-
beställning fakturerar vi
1,50 euro i hanteringsav-
gift. Utrikesporto: 5 eur
(Europa), 10 eur (Övriga
världen). Tillgängligt
format för synskadade (rtf-
format, tidningen kommer
i e-posten) kostar endast 7
euro/år.

1. Beställ via internet.

a) Skicka e-post till sospren@fduv.fi med ditt namn, din adress och ditt telefonnummer.

b) Fyll i prenumeraionsblan-
ketten på [www.handikapp.fi/
sos_aktuellt](http://www.handikapp.fi/sos_aktuellt) eller
www.fduv.fi/sos-aktuellt

2. Eller ring 044-555 4388,
eller Handikappförbundet
0500-418 272

Ledare

Prioriteringar

Våra liv är fulla av
möjligheter till priorite-
ringar. Alldeles i början
är det inte så men gan-
ska snart börjar man ha
åsikter om vad ens mor
eller far skall ha i den
sked de för fram till ens
mun. Man har i detta
skede inte koll på alla
alternativen men man
kan välja mellan att äta
eller inte.

Så småningom ställs
föräldrarna inför
prioriteringssitua-
tioner gällande fa-
miljen och barnen.
Man väljer ett trevligt ställe
att bo på, men detta är dock
avhängigt av arbetsplatser,
daghem och skolor mm. Är
familjen tvåspråkig blir det
aktuellt att välja vilket språk
barnen skall leka på och
senare lära sig på. Dessa är
skeden då barnet kanske blir
tvåspråkig finlandssvensk
eller inte.

Alltid, eller egentligen mera
sällan, är det kanske så att
det inte är de yngre familje-
medlemmarna som priori-
terar val inom skolvärden.
Ibland hör det liksom till att
man skall bli student litet
oberoende av intresse och
skolframgångar.

Många av sina vänner får
man redan under skoltiden.
Vänner väljer man ju eller så
väljer vännerna. För min del
blev sjöscoutingen den aktivitet
där jag fann några goda
vänner att trivas tillsammans
med. Ofta försvinner vänner
åt olika håll beroende på
arbetsplatser mm, så man
träffas mera sporadiskt se-
nare men man är fortfarande
goda vänner.

Då man finner en livskamrat
kan det vara fråga om kärlek
vid första ögonkastet och det
är spännande. Det man då
ängslas för är hur hon förhål-
ler sig och känner det. Har
man här prioriterat eller är
det ödet som ingripit? Man

finner kanske att kärleken
med åren förstärks och det är
också spännande.

Ofta finner man sig som mer
eller mindre passiv medlem i
något trossamfund. Då är det
inte så mycket fråga om val
utan mera om ohejdad vana.
Om val kan det däremot
oftare vara fråga om då man
finner sitt "eget" politiska
parti. Hur eget det är beror
långt på hur de övriga i
partiet har skött sig. Vad göra
om en del betar sig helt kon-
tradiktoriskt i förhållande
till hur man själv skulle välja
att agera? Borde man grunda
ett nytt eget parti?

En del vet i unga år vad de
skall bli som stora, de kan
prioritera. Andra kanske inte
riktigt kan detta. Någon fin-
ner sitt yrke via sin hobby. En
god vän har i dag frimärks-
butik som en följd av sin
tidigare filatelistiska hobby.
Mina många intressen som
lett till mångsidigt förenings-
liv har delvis varit orsaken

till att jag har det jobb jag
har i dag.

Jag är samlare. Har under
årens lopp samlat på fören-
ingar, i dag är det tretton
stycken. Det blir mycket
samvaro som ju är så hälso-
sam. Vidare samlar jag på
fonogram och böcker. Man
kan t.ex. inte prioritera inom
god jazzmusik, man vill ju
lyssna på alla bra musiker.
Böckernas överflöd beror åter
på att jag inte vet vilken den
bästa boken är, ännu.

Det är inte alltid lätt att
prioritera. Gör man de rätta
valen?
Gör man dem alltid själv?
Vad kunde man valt i stället?

Gör goda val!

Tor Essén
planerare av
organisationsarbete
sekreterare för
nordiska frågor

Invalidförbundet rf

Viktigt ärende

SOS Aktuellt får ny handikappvänlig webbsida!

Stora saker händer på
SOS Aktuells redaktion!
Vår nya handikappvän-
liga webbsida tar form
efter flera månaders vi-
sualiserande. Att finnas
på webben är dagens
melodi, även för en tid-
ning som SOS Aktuellt.
Att fysiskt få en pap-
perstidning hem i posten
är förstås fortfarande
viktigt och den saken
kommer inte att ändra.

I skrivande stund sitter
Kulturhuset.fi:s webbnissar
och kodar våra fina nya sidor
så när ni loggar in i septem-

ber så ser ni resultatet. Vår
superba webbvisualist på
MA-Creations har också
skapat en egen logo åt oss:
fjärilen. Fjärilen symbolise-
rar frihet och tillgänglighet.
På SOS Aktuellt webbsida
kan man lika enkelt som en
fjäril flyger från blomma
till blomma surfa mellan
aktuella ämnen och artiklar.
För att alla våra represente-
rade förbund och föreningar
skall inkluderas på bästa
möjliga sätt kommer vi att
satsa stort på tillgänglighet
i olika former. Du hittar allt
från lättlästa sidor till teck-
enspråksvideon. I framtiden
kommer du också att kunna
lyssna på taltidningen via

nätet. Den som vill se mera
bilder från olika reportage
hittar dem på nätet. Visuellt
strävar vi till enkelhet, det
skall inte vara svårt att hitta
och använda vår webbsida.
Den som vill vara med och
testa vår nya sida kan kon-
takta mig! SOS Aktuells
webbsida skall bli enastående,
någonting extra, där personer
med olika funktionshinder
tas i beaktande på alla bästa
sätt. Följ med på nätet vad
som händer så återkommer vi
i pappersformat i oktober!
[www.handikapp.fi/
sos_aktuellt.fi](http://www.handikapp.fi/sos_aktuellt.fi)

Daniela Andersson
Ansvarig redaktör

Text:& bild Daniela Andersson

WHO:s generaldirektör Margaret Chan gav Finland goda betyg

I det stora hela gav WHO:s generaldirektör Margaret Chan vårt land gott betyg på hennes första Finlandsbesök. Hon påtalade dock de utmaningar som vi redan visste medan huvudbudskapet var hur klimatförändringarna påverkar hälsan.

Finlands utmaningar är de stora massorna som nu åldras, de stora antalet insjuknade i hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och cancer. Det kostar pengar för välfärdsstaten.

WHO:s generaldirektör Margaret Chan besökte

Finland veckan efter midsommar.

– Jag har länge velat komma hit och studera ett hälsosystem. Själv är jag inte längre ung men vid god vigör, konstaterade en glad och nästan sprallig generaldirektör.

Chan hade gjort sina hemläxor väl och konstaterade att hon gläder sig åt den sjunkande statistiken av självmord och bilolyckor.

– Ni har bättre hälsa än för tjugo år sedan och bättre tänder men visst har ni som alla andra länder också utmaningar. Unga mänskors rökning och alkoholbruk borde ni få bukt med.

Enligt Chan är Finland ett land fullt av möjligheter tack vare den höga politiska och tekniska nivån.

– Ni är ett litet land med bra teknik och forskning men ni är så anspråkslösa, ni tutar inte ut er kunskap!

Klimatförändringen ur hälsoperspektiv

Värd för Chans besök och på den gemensamma presskonferensen i Ständerhuset var omsorgsminister Paula Risikko.

– Det komplicerade sambandet mellan klimatförändringar och sjukdomar märks också i Finland. Det ökade antalet fästingar som sprider hjärnhinneinflammation tycks ha ett

samband med klimatet. Ett annat exempel på det varmare klimatet är att växtperioden blir längre i Finland. Tack vare detta blir det mer lönsamt att odla livsmedel men på samma gång ökar också de sensibiliserande elementen, konstaterade Risikko.

Värmeböljor, torka och översvämningar förorsakar allt mer förstörelse på olika håll i världen. Klimatförändringen och speciellt extrema väderfenomen är allvarliga hot mot hälsan. Ett konkret exempel är sjukdomar och ökad dödlighet förorsakade av värmeböljor. Till riskgruppen hör hjärtpatienter för vilka hetta är en stor påfrestning, samt äldre vars blodomlopporgan

Juristen har ordet

Servicesedlar och den nya hälso- och sjukvårdslagen

Kommunerna står inför nya utmaningar. Den finländska befolkningen blir äldre, befolkningsstrukturen förändras och arbetskraften minskar, dessutom tas ny teknologi i bruk och invånarnas krav på den offentliga servicens utbud och kvalitet ökar. För att kunna hantera denna situation och behålla kommunernas livskraft samt att säkra framtida ekonomiska möjligheter att finansiera social- och hälsovården behövs det förändringar.

Kommun- och servicestrukturreformen en del av denna förändringsprocess, men också andra förändringar är på gång. I Matti Vanhanen II:s regeringsprogram står det att Kommunens tjänsteproduktion kompletteras av den privata sektorn och den tredje sektorn. Användningsområdet för den kommunala servicesedeln utvidgas på ett ändamålsenligt sätt till social- och hälsovården. Servicesedeln kommer att omfatta hemsjukvården från och med ingången av 2008, och För att skiljelinjerna mellan primärvården och den specialiserade sjukvården skall bli mindre skarpa och för att samarbetet skall vara större slås folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård ihop till en lag om hälso- och sjukvård.

Servicesedlar inom hemsjukvården har redan tillämpats medan det övriga förändringarna gällande servicesedlar startade när social- och hälsovårdsministeriet utsåg en arbetsgrupp för detta i juni 2007. Onsdagen den 25.6.2008 överlämnade arbetsgruppen sin rapport till omsorgsminister Risikko. Arbetsgruppen föreslår bland annat att det stiftas en ny lag om servicesedlar och att användningsområdet för servicesedlarna utvidgas.

Servicesedlar

Hittills har det varit möjligt att använda servicesedlar för hemtjänst och hemsjukvård, men de har inte använts i den utsträckning som det från början var tänkt och det är något som både arbetsgruppen och regeringen vill ändra på.

Syftet med den föreslagna förändringsprocessen är att göra kommunernas servicestruktur mångsidigare genom att sporra dem att utvidga användningsområdet för servicesedlarna. Även näringslivet kan stödjas genom reformen och det leder i sin tur till ökad sysselsättning och företagsamhet. Privata näringsidkare och tredje sektorn får en utökad möjlighet att erbjuda sin kunskap och sina resurser inom områden där kommunen har organisationsansvaret för produktionen av tjänsterna. Genom att den kommunala marknadens serviceproduktion öppnas för konkurrens från privata och tredje sektorn finns det en möjlighet att servicens kvalitet förbättras, effektiviteten ökar och nya innovationer föds bland serviceproducenterna. Både Läkarförbundets förening och kommunerna understöder de föreslagna förändringarna. Detta är en stor möjlighet för kommunerna.

Systemet med servicesedlar föreslås inte bli en subjektiv rättighet för invånarna utan att kommunen bestämmer vilka tjänster servicesedeln kan användas till och vilket värde servicesedlarna skall ha samt bedöma behovet av en viss service, exempelvis serviceboende. Kommuninvånarna kan inte tvingas att skaffa service med servicesedlar. En klient skall ha rätt att vägra ta emot servicesedlar och då måste kommunen ordna servicen på annat sätt. Värdet på servicesedeln bör vara rimligt ur kommuninvånarnas synvinkel, antingen inkomstrelaterat eller jämnstort. Värdet på servicesedeln får inte bli så lågt att det i praktiken blir omöjligt att använda den. Självriskandelen är för en del service som skaffas med servicesedlar, men inte för redan avgiftsfria tjänster, bland annat viss service och stöd för funktionshindrade. Ett undantag kommer att vara hjälpmedel för medicinsk rehabilitering. Önskar en klient exempelvis en mera avancerad hörapparat eller rullstol än den som erbjuds måste denna betala skillnaden själv.

Minister Risikko anser att lagförslaget leder till att serviceutbudet blir mera mångsidigt, klientens valfrihet stärks och att kostnadsmedvetenheten hos kommunerna och serviceproducenterna ökar. Förutom den offentliga social- och hälsovården behövs också privata serviceproducenter och tredje sektorn för att förslaget skall kunna förverkligas fullt ut. Den föreslagna reformen respekterar klienternas självbestämmanderätt och frihet och ansvar går hand i hand. Därför är det mycket viktigt att kommuninvånarna får tillräcklig information om de valmöjligheter som finns för att kunna välja det alternativ som är bäst för dem. Ansvar för

servicen ligger på kommunen i sista hand även om serviceproducenten i sig ansvar för servicens kvalitet.

Ingen subjektiv rätt

Enligt rapporten önskar en del kommuninvånare påverka sin livssituation och är beredda att ta större ansvar för den service och det stöd som de behöver. Det är därför viktigt att reformen kan stödja klienten att ta ansvar för eget servicebehov men att kommuninvånarna samtidigt är jämlika. Därför skall samhället fortsättningsvis ha ett ansvar att ta hand om de som inte kan göra egna val och inte kan åläggas detta ansvar, exempelvis på grund av sjukdom eller åldrande.

Systemet med servicesedlar föreslås inte bli en subjektiv rättighet för invånarna utan att kommunen bestämmer vilka tjänster servicesedeln kan användas till och vilket värde servicesedlarna skall ha samt bedöma behovet av en viss service, exempelvis serviceboende. Kommuninvånarna kan inte tvingas att skaffa service med servicesedlar. En klient skall ha rätt att vägra ta emot servicesedlar och då måste kommunen ordna servicen på annat sätt. Värdet på servicesedeln bör vara rimligt ur kommuninvånarnas synvinkel, antingen inkomstrelaterat eller jämnstort. Värdet på servicesedeln får inte bli så lågt att det i praktiken blir omöjligt att använda den. Självriskandelen är för en del service som skaffas med servicesedlar, men inte för redan avgiftsfria tjänster, bland annat viss service och stöd för funktionshindrade. Ett undantag kommer att vara hjälpmedel för medicinsk rehabilitering. Önskar en klient exempelvis en mera avancerad hörapparat eller rullstol än den som erbjuds måste denna betala skillnaden själv.

www.handikapp.fi

Ulrika Krook
Juridiskt ombud

WHO:s generaldirektör Margaret Chan är född 1947 i Hong Kong och har studerat både i Ontario, Singapore, Boston och Peking.

Text&bild. Daniela Andersson

Politics magister på äldre dar!

Samarbetet i gränslandet mellan skola och socialbyrå var kort och gott uppåt skogen. Skolkurator Kerstin Johansson-Juup och socialarbetare Eivor Österlund-Holmqvist såg problemet och beslöt att göra någonting åt saken. Resultatet blev en pro gradu avhandling i socialt arbete, magisterexamen och ett bättre sätt att arbeta på köpet.

Egentligen var det nog magisterexamen som kom på köpet. Eivor Österlund-Holmqvist och Kerstin Johansson-Juup ville först och främst utveckla ett bättre sätt att arbeta på.

– Vi ville inte skriva pro gradu avhandlingen bara för skrivandets skull utan var ju ute efter att ha nytta av forskningen i våra arbeten, säger Eivor.

Vi träffas hemma hos Kerstin i Ekenäs, hon har just återgått till arbetet som skolkurator i Ekenäs efter semestermedan Eivor, som jobbar på socialbyrån i Ekenäs, är i färd med att packa för sin

semesterresa till Schweiz. Politics magistersbetyget ligger på bordet med utmärkta vitsord, professorerna vid Helsingfors universitet var kort sagt begeistrade av damernas arbete och lade in en önskan om fortsatt forskning. De finns alltså all orsak till att vara nöjd över pro gradu avhandlingen som går under namnet *Ny praktik i socialt arbete, samverkan i gränslandet mellan skola och socialbyrå, en ny utmaning på en gemensam agenda?*

– Vi fick bra resultat. Det blev så som vi önskar att det skall vara och det bästa är att alla är nöjda, allt från skola och elever till föräldrar och socialbyrå, säger Kerstin.

Så vad handlar det om?

Då elever med särskilda behov skall ut i livet efter grundskolan lämnas de ofta vind för våg för att nästa gång eventuellt dyka upp i socialbyråns rullor. Då är skadan i princip redan skedd, det vill säga eleven har hoppat av en utbildning och sitter hemma.

– Det är fel i systemet. Det är inte klart uttalat vem som gör vad, när och med vem. Det är svårt att hitta en vet-tig samverkan mellan skolan

och socialbyrån. Det var det här gränslandet vi ville åt och vår kil i forskningen är de som går i årskurs nio, förklarar Kerstin.

Eleverna med särskilda behov, de som av någon orsak går i specialundervisning, tas bra om hand i grundskolan men hur går det sedan då det inte finns någon helhetsuppföljning eller uppbackning? Kerstin och Eivor känner till behovet och problematiken eftersom båda jobbat länge med de här frågorna inom Ekenäs stad.

– Vi funderade mycket på tystnadsplikten och hur den påverkar möjligheterna till samverkan, att man inte får säga si och så och när skall skolan ta kontakt till socialbyrån. Socialbyrån är ofta som ett rött skynke för familjerna, förklarar de kunniga och energiska damerna.

De vill att familjerna skall veta att det finns stöd att få eftersom socialbyrån också jobbar förebyggande.

En fantastisk metod

Kerstin och Eivor har använt sig av metoden framtidsdialoger i sin forskning.

– Det är en fantastisk me-

tod som hjälpte oss att granska vår samverkan och vi har barnpsykiater Nalle Lundström att tacka för den. Han är på ett sätt gudfar till metoden, berättar Eivor.

Nalle drog igång projektet Polyfonet i västra Nyland och i det projektet ingick metoden med framtidsdialoger, som hade utarbetats av Stakes. Till projektet hörde en utbildning till nätverkskonsult och den utbildningen gick Eivor. Metoden går ut på att eleven och dess familj träffar representanter från skolan och de olika inblandade myndigheterna. Nätverkskonsulterna fungerar som ledare på mötena, de är neutrala utomstående och känner inte familjen. I diskussionerna ser man framåt, hittar de goda lösningarna och uppmärksammar det positiva.

– Man talar vanligtvis om ett år framåt då allt ordnat upp sig, det goda i framtiden. Man börjar inte med att tala om problem utan om hur det ser ut när allt har rätt upp sig och allt är bra, förklarar Kerstin.

Men hjälp av samtalsledarna kommer alla till tals, ingen avbryts och även myndigheterna lyssnar och väntar på

Eivor Österlund-Holmqvist och Kerstin Johansson-Juup (till höger) har i sin pro gradu avhandling testat ett nytt sätt att samverka i gränslandet mellan skola och socialbyrå. Resultatet är strålande.

sin taltur. Metoden är det viktiga på mötet.

– Möten väcker i allmänhet motstånd men vi jobbar så att allt är synligt. Mötena måste vara förutsägbara med klara strukturer. Alla vet vad det är frågan om och familjen får vara med och bestämma vilka frågeställningar som tas upp. Vi vill att föräldrarna får en positiv inställning till mötena, fortsätter Kerstin.

Positiva resultat

Duon har bevisat att alla kan samarbeta då det finns struktur. Hittills har framtidsdialogerna inte varit problematiska, tvärtom. Det enda som väckt oro är att mötena räcker tre timmar men efteråt har alla konstaterat att det är en otroligt bra lösning att alla inblandade är samlade på samma ställe så eleven och föräldrar inte behöver springa från instans till instans.

– Det har varit fint att även i skilsmässofamiljer så har båda föräldrarna kommit på mötena och kunnat tala om barnet och framtidsplanerna

på ett bra sätt. Den så kallade särföräldern blir synlig och man kan se på barnen hur glada de är när båda föräldrarna är med. Det visar också hur lite kontakt skilda föräldrar har, berättar Eivor.

För de professionella var upplevelsen av samarbetet också helt ny. Metoden tar udden av tystnadsplikten och de inblandade lär sig av varandras arbeten.

– Det behöver inte bli drop outs, elever som hoppar av skolan, längre, säger Eivor. I höst fortsätter projektet, en speciallärare har tagit det till sig, och en liknande process skall förankra framtidsdialogerna i skolan. Eivors och Kerstins forskning har fått uppmärksamhet runt om i Svenskfinland. De har rest runt och föreläst och om allt går vägen så åker de också till Norge för att lära normmännen att sätta igång liknande projekt.

– Vi hoppas att alla skolor inom nya storkommunen Raseborg tar projektet till sig, säger Kerstin.

–Det borde också utbildas mer nätverkskonsulter på svenskt håll som kan leda mötena. Jag känner en liten oro inför de åtta inplanerade mötena på hösten, vem skall leda dem, funderar Eivor.

Doktorera?

Kerstin och Eivor blev båda socionomer från Svenska social- och kommunalhögskolan på 1970-talet. I början på 2000-talet då alla erbjöds att uppdatera sin gamla examen och fortsätta med magistersstudier hakade även de på.

– Det höll vi på med i många år. Alla skriftliga arbeten har vi gjort ihop och tanken på att skriva gradun tillsammans fanns hela tiden, berättar Eivor.

Pro gradu avhandlingen påbörjades 2004 och har förstås gjorts vid sidan om deras egentliga arbeten.

– Det är arbetsdrygt att göra allt tillsammans. Vi har diskuterat mer än skrivit, ingenting kom gratis. Jag är mycket glad att vi gjorde det här det har varit en spännande resa och vi har lärt

oss enormt mycket, säger Kerstin.

– Har man jobbat 20-30 år som socialarbetare så har kan man mycket lite av det nya. Det är bra att det kommer in nya unga som vet vad det innebär att exempelvis utvärdera arbetet. Hur vi granskar det vi själva gör. Vi har inte tid att sätta oss ner och reflektera över vårt arbete, konstaterar Eivor.

Hon prisar också den nya barnskyddslagen som bekräftar forskningen och nätverkstänkandet. Kanske ni fortsätter att forska i ämnet, finns det kanske några groende doktorandplaner?

– Inte just nu, säger båda med en mun.

– Men nog har vi ju ett otroligt material att följa upp de här ungdomarna om exempelvis femton år. Nu är det bara skönt att använda vår nyfunna kunskap i våra arbeten, avslutar politics magistrarna.

Text: Daniela Andersson
Bild: Daniela Andersson
& Jacob Granqvist

Marco Evaristti lyfter fram viktiga samhällsfrågor på de mest effektiva sätt.

Mode för dödsdömda fångar i USA

Den dansk-chilenska konstnären Marco Evaristti skakar än en gång om det danska etablissemanget. Sin vana trogen deltar han i politiska och samhällsliga frågor med kontroversiella metoder som både chockerar, upprör och fascinerar. Inför en fullsatt sal på 600 personer visade han sin första haute couture-kollektion The Last Fashion, mode för dödsdömda fångar, i Skuespilehuset på Copenhagen Fashion Week.

Jag är sällan nervös inför en intervju men det pirrar faktiskt en aning i maggropen inuti när jag träffar den chilenska konstnären Marco Evaristti som föddes i Chile 1963 men flyttade till Danmark 1980 för att studera på Royal Danish Academy of Fine Arts.

– Jag vill sträva inte till att vara kontroversiell. Mitt mål är att väcka uppmärksamhet i viktiga frågor, säger Marco.

Klockan är sju på kvällen, om en timme börjar modeshowen The Last Fashion, och teaterfoajen där jag sitter och väntar börjar redan fyllas med förväntansfullt folk som sippar på ett glas rosékumvin. Valet av dryck är nog utvalt för kvällens tema.

– Min favoritfärg är rosa, säger Marco med ett leende.

Bland publiken är gräddan av Danmarks kändisar och jag skakar hand med Marcos goda vän skådespelaren Peter Mygind från serien Nikolaj och Julie som också går på FST5.

Den fettsugna guldfisksmördaren

Jag har all orsak att gå en extra gång och pudra näsan efter att ha googlat Marco Evaristti, det han gjort är minst sagt galet. Många danskar kallar honom guldfisksmördaren efter utställningen Helena år 2000 som bestod av levande guldfiskar som simmade omkring i tio fungerande mixers, sådana som man gör milkshake i. Besökarna uppmanades att trycka igång maskinerna vilket ledde till att museumsdirektören blev åtalad, men senare frikänd, för djurplågeri.

– Då hatade folk mig, nu förstår de flesta vad jag var ute efter, konstaterar konstnären lugnt.

Projekt som nått världsmedierna är då Marco målade toppen av ett isberg blodrött med hjälp av två isbrytare, tjugo man och 3000 liter färg utanför Grönland år 2004. Ifjol draperade han toppen av Mont Blanc i rött tyg som han krönte med en tjugo meter lång flaggstång och flagga med texten Pink state. Han ville egentligen också här måla toppen röd men blev arresterad. Målet med det minsann riskfyllda tilltaget var att uppmärksamma miljöförstörelsen. Marco var den som också skapade verket Brotherhood som visar en bild av en israelisk man som kysser en palestinsk kvinna täckt i blod. Jag blir kallsvettig i pannan då jag förstår att jag stämt träff med mannen som i januari ifjol ställt till

med middag för sina bästa vänner och bjudit dem på köttbullar gjorda på hans eget fett. Huvudrätten bestod av pasta toppad med en "Marcoköttbulle", fettet kom från fettsugningen han gjort tidigare.

– Jag måste säga att jag smakar verkligen gott! Jag är vegetarian så mitt fett är rätt så rent, säger han med ett snett leende.

Jag blir så äcklad och fascinerad på samma gång att jag helt glömmar att fråga hur han som vegetarian ändå beslöt att äta sig själv.

– Frågan att äta människokött eller ej är viktigare än själva resultatet. Du är inte kannibal om du äter konst!

Ormskinsskor

Till saken. Jag skymtar en välklädd man med gråsprängda tinningar som med snabba energiska steg spanar runt i foajen och förstår omedelbart att det är herr Evaristti och stiger upp för att ge mig till känna. Han skakar hand med ett glatt leende i sitt sympatiska ansikte.

– Förållat att jag är sen men det är kaos backstage, säger han med ett tindrande bruna snälla ögon.

Som ni redan sett på bilden så förstår ni att Marco inte direkt ger ett skräckinjagande intryck och ja, i profil påminner han mycket om George Clooney. Jag glömmar nervositeten direkt och det blir den roligaste och mest intressanta intervjun på hela modeveckan i Köpenhamn.

– Jag älskar kläder och mode, säger han när jag ger en kort sammanfattning för hans läckra skor i ormskinnskor.
– De är från Australien, tillägger han och visar bältet som hör till.

Vi blir serverade var sitt glas porlande rosékumppa och kör således igång med snacket

om dödsstraff. Vi väljer att köra på engelska eftersom jag glömt den heta potatisen hemma och hans skandinaviska är obefintlig. Marco har länge jobbat på att göra någonting som uppmärksammar dödsstraffen i USA. Så du tycker inte att de förtjänar sina straff?

– Jag understöder inte de brott de begått men jag tycker det är fel att det i en modern demokrati förekommer dödsstraff. Vi kan inte avgöra när andra människor skall dö.

The Last Fashion

Klädkollektionen The Last Fashion är tillverkad bara för fångar som fått dödsstraff. Meningen är att de skall bära kläderna den dag de blir avrättade.

– Kläderna är inte för vanliga människor. Vill du ha dem måste du mörda någon och få dödsstraff, säger han underfundigt.

Fångarna får köpa kläderna till priset av 39,95 dollar eftersom de enligt den amerikanska fängelsebudgeten får spendera 40 dollar på sin avrättningsdag.

– En kreation kostar runt 1000 dollar så visst förlorar jag pengar på det här men det är det värt. Huvudsaken är att jag skakar igång en debatt om dödsstraffet.

Efter att ha sett den minnesvärda modevisningen och de intressanta kreationerna gissar jag att han kanske måste rucka på sin princip. Det kommer garanterat att komma en efterfrågan på death row-kollektionen. Men kreationerna är med avsikt gjorda opraktiska med många besvärliga knappar och dragkedar.

– På samma sätt som fångarna, som ska använda kläderna, har upphört att fylla en funktion i samhället så gör kreationerna. När de en gång klätts på tas de inte av igen.

Kläderna som visades på den längsta och mest innehållsrika showen på hela modeveckan är enbart i pink, svart och vitt, förutom en jumpsuit i grönt, blått och gult, medan modellernas make up går i klar turkos.

– På avrättningsdagen får fångarna välja att bära en overall i vitt eller orange idag. Jag tycker att om du avrättar dem, varför inte göra det med stil.

Marco, som inte skapat kläder tidigare, är fascinerad av modescenen. Catwalkens dekor ser ut att vara inspirerad av Elvisfilmen Jailhouse rock. Showen börjar med en liten animerad film gjord på teckningar och dikter av dödsdömda Gene Hathorn. Dikterna läses också upp till instrumental musik komponerad av musikern Kenneth Thordal under delar av showen.

– Han är inte min vän men jag har en tid följt med hans tid i fängelset i Texas och äkte tidigare i år för att träffa honom.

Klu klux klan

Gene Hathorn har väntat på sin avrättning i 24 år, större delen av tiden i isoleringscell. Han mördade sin far, styvmor och styvbror under narkotikapåverkan.

– Han säger utan omsvep att han så klart är skyldig för brotten men att man borde ha tagit ställning till hans tragiska bakgrund i domen.

Hathorns far var en grym ledare för Klu klux klan som misshandlade både sin son och fru. Genes mamma flydde och lämnade honom ensam med fadern som gav en pistol åt honom till nio års present och tvingade honom att skjuta fåglar och uppmuntrade honom att skjuta alkoholister.

– Han började förstås knarka och långa droger som fadern understödde. Men då Gene

ville bryta kontakten med fadern så hotade han med att mörda Genes fru och barn och så gick det som det gick.

The Last Fashion är ett inlägg i debatten om att individualisera bortglömda människor och därmed ta avstånd från den anonyma döden. Mode ger oss möjligheten att visa vem vi är som individer, något som fångarna på death row inte längre har rätt till.

– Ingen är intresserad av vem de är och var de kommer ifrån, de är redan döda.

Marco frågar om jag är för eller emot dödsstraff och efter den rörande historien om Gene Hathorns jävliga barndom så är det lätt att säga att man är emot. Men visst kan man argumentera för också.

Kroppen blir fiskmat

The Last Fashion drar rungande applåder och det blir knäpptyst när musiken tystnar eftersom ingen förstår att showen är över då alla modellerna blir stående orörliga på catwalken.

– Ni kan gå på efterfesten nu, ropar Marco själv och bryter förvirringen.

På en normal modevisning går modellerna ut och sist kommer designern själv ut och bugar och bockar. Men det här är ju ingen vanlig visning. På broschyren uppmanas fångarna att beställa plaggen fem till tolv veckor innan avrättningsdagen och det endast går att beställa en outfit per fånge. Det är första gången jag upplevt att texten "We accept master card, visa and american express" har en makaber klang. Mer makabert kommer det att bli för Marco släpper inte debatten om dödsstraff. Nästa skräll blir då Gene Hathorn avrättas med en dödlig injektion och hans kropp återanvänds i Marcos konstinstallation.

– Avrättningsdagen är inte bestämd men jag är inbjuden och Gene har donerat sin kropp till mig. Den skall frysas ner och skeppas till ett stort akvarium i Tyskland där besökarna skall få mata guldfiskarna med kroppen. Jag har en gång anklagats för att vara guldfiskmördare, jag kan nu sona det brottet.

Det låter riktigt vridet men jag kan se pointen. Först uppmuntrade han folk att göra

fisk-shake av levande guldfiskar medan han nu matar dem med människokött.

– Jag vet att jag kommer att anklagas för att handskas opassande med en död människokropp men jag kan i ärlighetens namn inte se hur det kan vara värre än att en demokratisk stat avrättar en frisk levande person. Gene är förstås fullständigt med på noterna, han sa att han inte

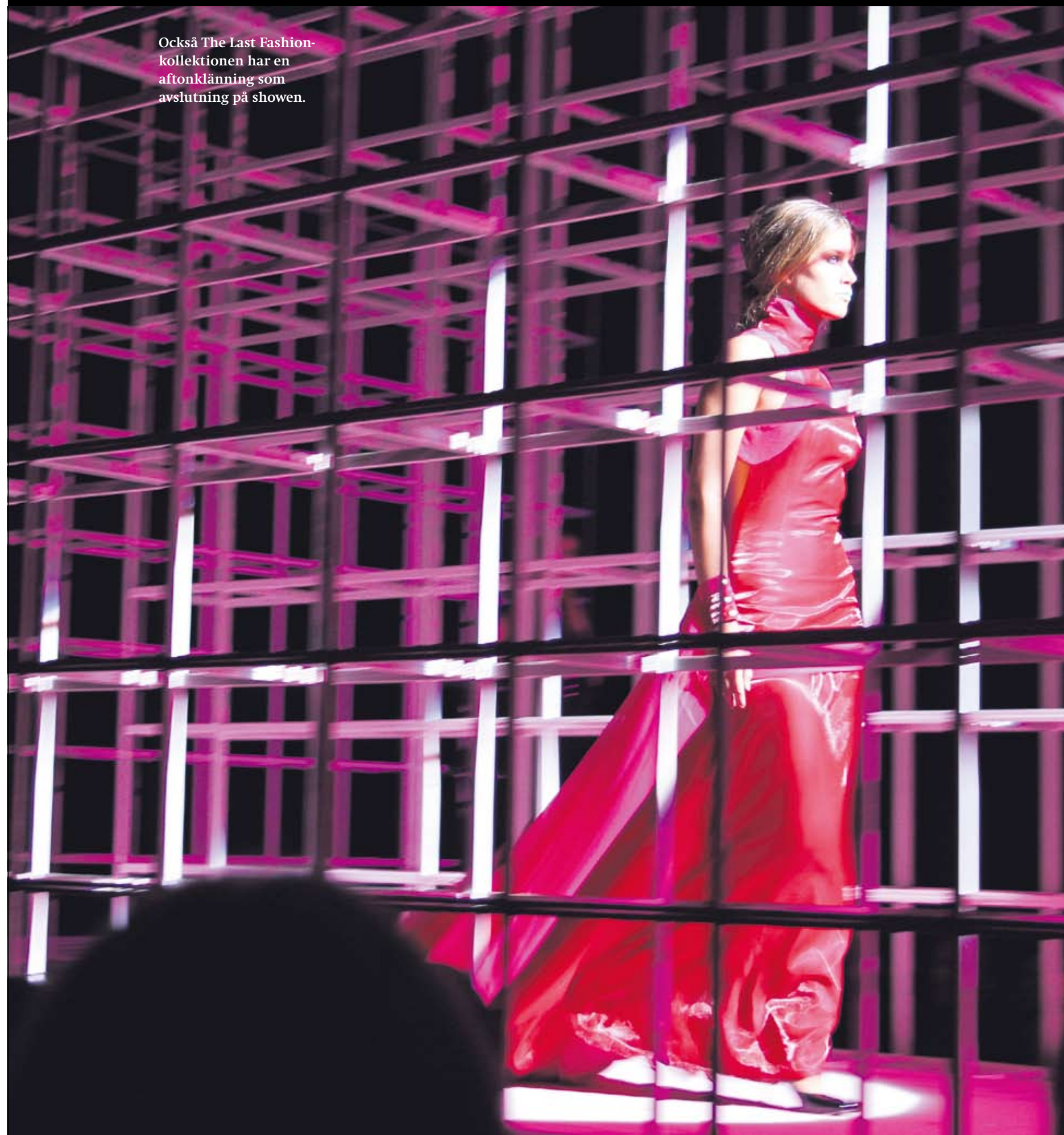
bryr sig sen längre då han väl är död.

Hur guldfiskmatningen i praktiken skall gå till har jag ingen aning om. Är människoköttet inte förgiftat av den dödliga injektionen så att guldfiskarna i sin tur dör? Det får experterna tvista om eller tiden utvisa. Men jag antar att då Genes kropp omvandlas till fiskmat så renas råvaran samtidigt, det är ju inte så

att man tar en hel fot och lägger den i akvariet. Tiden rinner ut och showen skall börja, jag tackar Marco för intervjun och undrar avslutningsvis hur hans fru och två små barn ställer sig till hans konst.

– Om du äter kaviar varje dag så tycker du inte längre att det är något extra, säger han och tar adjö som en sann gentleman med orden "You are a very beautiful lady".

Också The Last Fashion-kollektionen har en aftonklänning som avslutning på showen.

Text&bild: Cajsa Björkman

Tröst och köttbullsdoft, på jakt efter det unika i en dagverksamhet

Jag möts av blommor och jorrdofter på bakgården i Jakobstads gamla trädstadsdel.

Algården, som hör till den psykosociala föreningen Contact, erbjuder daglig sysselsättning för personer med psykisk ohälsa. Jag har besökt gården tidigare i olika ärenden och suttit med en stund på cigg- eller matpausen. Ofta har jag glatt mig åt hur snabbt jag kommit in också på djupare ämnen med besökarna och inte bara talat väder och vind. Idag ska jag försöka fånga något av det unika, själen, i en sådan här verksamhet.

Gun-Britt och Chlara sitter och handarbetar i soffan och Chlara ber mig släcka lamporna eftersom dagsljuset räcker till. Bara ljudet av stickor som klirrar och en nål som går genom

grovt fiber hörs. Jag får komplimanger för min klädsel och suger tacksamt i mig orden.

– Det här är vårt andra hem, säger Gun-Britt. – Ja, vi hjälper varann. Mitt psykiska mående går upp och ner men hit kommer jag varje dag för att sköta mitt arbete och hjälpa andra, beskriver Chlara.

Idag är ett 50-årskalas på gång i huset och omkring 25 gäster väntas. Gemensam lunch, läcker husmanskost, ställer husets anställda till med varje tisdag och fredag. Alla har sina givna uppgifter. Allt fler människor droppar in i huset också den här morgonen.

– Gomorron, Joakim, hälsas det vänligt. Gun-Britt, Chlara och de andra på Algården verkar ha roligt och skrattar en hel del.

– Vi har målat upp oss strax före du kom! skrattar Gun-Britt och syftar bland annat på Chlaras vackra

läppstift, som matchar skjortan.

Den eviga byråkratin

Verksamhetsledare Vivan Melander-Granlund jagar ärligen bidrag för Algårdens verksamhet och mycket tid går åt till byråkrati. De närliggande kommunerna och städerna ger ofta bara små summor, trots att flera av deras invånare är sysselsatta här. 20 000 euro måste man hitta på annat håll, det är den bistra verkligheten. Tack vare husets anställda rullar allt, för tillfället arbetar två personer på Arbetskraftsbyråns sysselsättningsbidrag, flera på så kallad flitpeng från socialnämnden och några befinner sig på Algården för arbetsrehabilitering. Ofta har man också praktikanter som hjälper till, för tillfället några närvårdarstudenter. Nyligen har man fått ett större ekonomiskt bidrag för att bygga inva-WC och för tillfället är inga större renoveringar eller anskaffningar på gång.

– Varje år präglas onekligen av osäkerhet för hur ekonomin ska komma att se ut, säger Vivan.

– Vi tycker om vår verksamhetsledare Vivan. Hon ställer upp för alla. Att hon orkar med oss! Det är mycket ansvar för en enda person. Jag upplever att min panikångest förvärras om jag går ensam därhemma men med Vivan kan jag prata om allt, säger Gun-Britt och får medhåll av Chlara.

– Vivan tröstar också mig de dagar jag mår sämre.

Jag frågar Vivan vad det är som gör att hon vill stiga upp för just det

Gun-Britt och Chlara tar sig en skön paus i solen på Algården.

här arbetets skull, varje morgon.

– Jag skulle inte klara mig utan det här. Jag får utveckla verksamheten med nya idéer, och jag trivs med att arbeta med människor.

Vivan försvinner bakom västolen för att reda upp trådar eller vad hon nu sysslar med. Det gäller att ha öga för allt som behöver en handräckning.

– Ja, och dessutom, tycker Vivan om att städa, hålla fint och duka vackert. Det är också ett plus att vi äger det här huset, med den fina gårdsplanen, inflikar Gun-Britt.

Ryggen värker men bra för själen

Mariann slår sig ned med en vacker virkning. Hon fungerar som springflicka, handlar, besöker posten och uträttar ärenden. Just idag får hon vila benen en stund och håller på att skapa en vit sjal. Harry kommer in och de andra vet berätta att vävning är hans specialitet. Här ser man varandra, och jag känner mig välkommen också som utomstående. Jag passerar köket på väg ut och vet nu varifrån doften av saftigt kött kommer. Köttbullar rullas ivrigt inför

dagens lunch. Solveig är husets trädgårdsansvariga och har precis varsamt planterat blommor runt trädgårdens solur.

– Arbetet är kanske inte alltid så bra för ryggen men jag tycker om att hålla på med blommor. Det är bättre att vara här än att gå hemma.

Tapsa, som sköter gräsklippningen och andra gårdsarbetsuppgifter, pausar en stund vid huvväggen och menar att det är ganska okej att vara på gården i brist på annat. Efter en del retsamma kommentarer och humoristiska övertalningar från de andra kommer han med ett leende fram till att jo, nog är det riktigt ok här!

Humor och leenden blir efterkänslan av min morgon på Algården. Sysslorna, vars och ens viktiga arbetsuppgifter, rutinerna och umgänget drojer kvar i minnet. Det är kanske ögonkontakten, ordet hej till alla som kommer in och skratten som gör det, snarare än renoveringsprojektet, utflykterna eller det nya gymmet på gården. Gemenskapen och vissheten om att man kan få tröst då det behövs. Helt enkelt, men så viktigt.

Solveig i trädgården.

Text&bild: Daniela Andersson

Intervju

Robert Fisk,

journalisten som träffat Bin Laden

Den brittiska journalisten Robert Fisk är berömd, kritiserad och prisbelönt. Sedan 29-års ålder har han varit korrespondent i Mellanöstern. I över trettio år har han rapporterat från krig, krig och åter krig. Han är en av de få västerländska journalisterna som träffat Osama bin Laden.

Jag deltog i ett mycket intressant seminarium som huvudsakligen diskuterade ämnet krisjournalistik i juni. Eftersom platsen var den lilla byn Hell i Norge, utanför Trondheim, så gick semina-

riet slående under namnet *Stories from Hell*. Helgens största namn och höjdpunkt var Robert Fisk, idag 62 år, journalisten som hela sju gånger vunnit den brittiska titeln *International Journalist of the Year*. Fisk flög in till Hell direkt från Beirut där han är stationerad. Han höll ett en och en halvtimmes långt och energiskt, ironiskt och professionellt anförande. Pikarna flög till höger och vänster, allt från USA till politiskt styrda journalister. Det var inte första gången han berättade sina åsikter inför en andäktig publik och vi var 114 journalister som alla satt som ljus, inget sms:ande med mobiltelefonerna som i vanliga fall är första tecknet

på uttråkning. Han tar inga arvoden för sina uppträdanden förutom betalda resor.

– Jag hör inte till en minoritet, det finns andra som gör samma jobb som jag, menade han.

– Jag blev lockad till jobbet av min dåvarande chef med orden "det är soligt och intressant i Mellanöstern", minsann, konstaterade han och drog igång skrattsalvor.

Kriget avtrubbar

Fisk kan konsten att få bakgrunden till konflikter och krig att verka så enkla. Han rapporterar kliniskt och känslolöst och alla

hemskheter, kanske det ger mer trovärdighet eller åtminstone kredibilitet i en mansdominerad värld. En gråtande kvinnlig journalist i direktsändning kanske man berättade om hur han råkade vara knappt några hundra meter ifrån då bilbomben i Rafik Hariris, Libanons förra premiärministers, bil exploderade 2005.

– Jag såg honom brinna upp på gatan framför mig, och han var min vän, konstaterade han uttrycksloöst då han berättade om hur han råkade vara knappt några hundra meter ifrån då bilbomben i Rafik Hariris, Libanons förra premiärministers, bil exploderade 2005.

Jag antar att det är enda sättet att klara av att leva som krigskorrespondent, att inte

Intervju

Robert Fisk är inte som vanliga journalister. Han är minst sagt en expert på Mellanöstern och har skrivit många omstridda artiklar och böcker i ämnet.

låta det gå åt dig, då blir man galen. Men visst måste man vara en viss slags person att alla orka med allt elände. Fisk har bibehållit glimten i ögat. Så hur arbetar han?

– Jag hatar datorer och vägrar befatta mig med e-post, tacka gud för det, konstaterar Robert Fisk en aning överraskande.

Han gör alla sina artiklar på en gammal skrivmaskin, texterna för han till sin lokala foto och faxaffär där han antingen faxar över texten eller har de anställda att skriva av den och skicka den elektroniskt. Eller så läser han upp texterna via telefon direkt till Storbritannien för tidningen *The Independent*. Samma sak med bilderna, de anställda som förstås vid det är laget hans vänner fixar allt åt honom. Ett minsann ganska krångligt sätt att jobba men å andra sidan så vet alltid någon om han är vid liv.

Bin Laden

Fisk kritiserar friskt USA:s

krigsrapportering, 9/11 och Irakinvasionen.

– Det bästa stället att sitta och rapportera om Irakkriget i USA tycks vara från Washington. Om Iraks huvudprodukt var sparris istället för olja, tror ni då att USA skulle vara där? dundrar han.

Fisk tycker att Europa har ett ansvar att utbilda och informera USA om Mellanöstern, han tror inte på terroristkrig. Det är lite svårt att förstå vad han menar men han tycker bland annat att vi aldrig frågade oss varför 9/11 hände, de bakomliggande motiven

– Jag tror attackerna skedde delvis på grund av USA:s öppna stöd för Israel. Så klart att det finns kontakter mellan USA och Irak, tro inte ens motsatsen.

Under sin tid i Mellanöstern har han träffat Osama bin Laden tre gånger. Alla gånger har bin Laden kontaktat honom. Alla möten har skett i värsta James Bond-stil, en budbärare har kontaktat Fisk

och gett kordinater. Senast, år 1997, var träffpunkten ett lyxhotell i centrala London.

– Jag reste dit och möttes av en till springpojke som förde mig till mannen själv.

I en av intervjuerna fick Fisk känslan av att bin Laden försökte rekrytera honom.

– En av våra bröder drömde att du är en spirituellt person, det här mena rätt du är muslim, sade bin Laden.

– Shejk Osama, jag är inte muslim, jag är journalist, svarade Fisk.

Han är övertygad om att bin Laden lever än idag och är vid god vigör vid en ålder av femtio. Äldre än så är han inte eftersom han var 36 då Fisk träffade honom första gången 1993.

Mördande kritik

Fisk kritiserar också den västerländska krigsrapporteringen och kallar det hotelljournalism

– De flyger ner för att rapportera från ett hotell istället för att gå ut och göra intervjuer och se hur det egentligen ligger till.

En annan sak som han totalt fördömer är de omtvistade Mohammedteckningarna.

– Det enda budskap som de teckningarna hade var "fuck you". Helt idiotiskt!

Robert Fisk är med all respekt både friskt cynisk och fjärrad från västerländska tilltag. Några personintervjuer vill han inte ge och att posera inför fotografer kommer inte på fråga. Han är öppet uttråkad och obekvämt under seminariemiddagen och försvinner obemärkt. Hans skarpa rapporter går däremot inget obemärkt förbi och trots rykten om pensionering så fortsätter hans artiklar att dyka upp som gubben i lädan.

Bokrecension

När tar framtiden slut?
Inga-Britt Aspelin
Utgiven postumt,
2008. Scriptum förlag.
Inbunden.

Boken både bekräftar och motsäger mina fördomar om att vara obotligt sjuk i cancer. Smärtor, ångest och ovisshet finns med, men också livskvalitet och glädje. Många gånger under läsningen brister jag nästan i gråt men dras också med i författarens förmåga att måna om det goda livet, det vill säga de små fina stunderna.

Inga-Britt Aspelin insjuknar i en form av cancer i muskelvävnaderna, leiomyosarkom, och vet tidigt att oddsen är dåliga. Hon är sjukvårdaren/sjukvårdsläraren som blir patient men då hon skriver är det först och främst från ett personligt perspektiv. Boken innehåller dagboksanteckningar varvade med andra funderingar. Till en början beskrivs svårigheterna att släppa kontrollen och ta en dag i taget och väntan på besked. Hon beskriver konkreta erfarenheter i vården, bortglömda resultat, långsam informationsgång och okänsligt bemötande men också världiga möten och empati som visas i enkla vardagshandlingar. Inga-Britt beskriver rakt på sak smärtor, smärtlindring och biverkningar, och som läsare känner jag nästan den fysiska smärtan. Boken kan beröra oss alla och väcka tankar om hur vi bemöter sjukdom och lidande eller tankar om den egna existensen. Texterna får åtminstone mig att tänka efter hur jag bemöter sjuka eller gamla i min närhet. Kan

det till exempel vara så att jag ibland besöker anhöriga mera för mitt samvetes skull men inte alltid hinner uppfatta hur de har det?

Boken andas en lugnare stämning än jag väntat mig, trots ångesten som Inga-Britt känner. För en riktigt sjuk människa kan det vara viktigast att bara få vara eller få uttrycka sin inre smärta på något vis, inte belasta smärtande muskler till det yttersta och kämpa på. Ångesten innebär för Inga-Britt mer konkret rädslan för svår smärta på slutet, oron att inte få värdig vård, hjälplöshet och oro över att förlora sin kapacitet att filosofera. Författaren tar upp ämnen på ett väldigt personligt plan, till exempel om sin gudstro eller hur man kan utöva makt som patient, mot sina anhöriga.

När tar framtiden slut? innehåller många djup och verkligt ordentligt genomarbetad också språkligt sett. Även om de olika avsnitten tar upp vitt skilda saker känns allt liksom slutfört. På de sista sidorna av boken, under de sista månaderna av sjukdom, skriver Inga-Britt till exempel berörande om skillnaden mellan hopp och längtan. Längtan till hälsa och till att kunna gå kvarstår, trots att hoppet egentligen inte längre finns. Det är den ljusa smaken av livsglädje som blir kvar efter läsningen, också på de allra sista sidorna som är skrivna av Inga-Britts barn. Boken erbjuder ingen skytme men en sista tid av livsvandring med svår sjukdom och många insikter.

Cajsa Björkman

Projektet Signweb

Teckenspråk ska vara en subjektiv rättighet för döva, en rättighet till sitt eget modersmål! Teckenspråkiga finlandssvenskar behöver få information och service på sitt eget modersmål, teckenspråk, för att klara sin vardag. Döva behöver vägledning och rätt anpassad information på teckenspråk för att kunna delta på jämlika villkor i samhället. Med ökad tillgänglig information ökar också delaktigheten och kunskap om omvärlden.

Teckenspråkstolkare är verkligen en bristvara, speciellt för finlandssvenska döva. Deras informationsbrist är större än andras, och de har mindre möjligheter än finskspråkiga döva till adekvat verksamhet och stöd för teckenspråkiga. Den offentliga servicen har INTE den kompetens och de resurser som krävs för att själva åstadkomma rätt anpassad information samt material på teckenspråk för finlandssvenska döva och andra finlandssvenska grupper med behov av teckenspråk.

Signwebb-projektet innebär en konkret satsning på utveckling av information och översättning till finlandssvenskt teckenspråk i form av en unik webb-portal för målgruppen. Utveckling av modeller för teckenspråkig service som passar bäst till olika kunder, det vill säga som länkar med teckenspråkig film, eller CD/DVD material. Tanken är att den allmänna informationen och

vägledningen till samhälls-servicen skall vara tillgänglig på finlandssvenskt teckenspråk.

SignWebb skall fungera som en översättningstjänst och materialproducent i samarbete med olika beställare och organisationer. Webbservicen ger en ökad tillgång till kommunal- och myndighetsinformation samt växelverkan med olika deltagande organisationer i webbplatsen för de finlandssvenska teckenspråkiga, och portalen utvecklas i användarvänlig riktning. Inom projektet planeras också för samarbetsproduktion av handkappinformation, manualer, där finlandssvenska handkappområdets aktualiteter översätts till teckenspråk och lättläst språk.

Den huvudsakliga målgruppen för projektet är förstas de finlandssvenska döva, teckenspråkiga och deras anhöriga. Även myndigheter och kommuner som vill ge teckenspråkig service till döva medborgare, samt olika organisationer som arbetar inom dövsektorn och som behöver tilläggsmaterial på finlandssvenskt teckenspråk ingår.

Projektplanerna har fått gott gensvar från kommunala informationsansvariga, Finlands Dövas Förbund, FDUV och flera andra organisationer som förstår finlandssvenska dövas behov av teckenspråk.

*Finlandssvenska teckenspråkiga r f
Projektkoordinator
Lena Wenman.
lena.wenman@svenskadova.fi
eller fax: 09-671169.
Mobil textmeddelande
050-4057658*

Den nya hälso- och sjukvårdslagen?

I juni överlämnade hälsovårdslagens arbetsgrupp sin rapport till omsorgsminister Risikko. I enlighet med regeringsprogrammet föreslår arbetsgruppen att nuvarande primärvårdslag och lagen om specialiserade sjukvård slås samman. Lagen bör träda i kraft i början av år 2010. Syftet är att de nuvarande gränserna mellan primärvården och den specialiserade sjukvården suddas ut och att samarbetet i regionerna förbättras. Modellen baserar sig på samarbetsområde och sjukvårdsdistrikt. Kommunerna skall kunna välja att organisera och sköta folkhälsoarbetet själv eller alternativt bilda samarbetsområdet. Den specialiserade sjukvården skall skötas av sjukvårdsdistriktet. Enligt omsorgsminister Riskko behövs nu ett förslag på en gemensam förvaltningslag för att organisera social och hälsovårdstjänsterna.

Lagförslaget stärker primärvården och främjar tillgången till hälsovårdstjänster. Samtidigt effektiviseras och utvecklas hälsovårdstjänsterna. Sist men inte minst blir hälsovårdstjänsterna mer klientorienterade.

Leder förslaget till några förbättringar för patientens del?

Kommuninvånarna ges utökade möjligheter att välja hälsovårdens tjänster över kommungränserna, exempelvis om en kommuninvånare arbetar i en annan kommun än hon eller han bor. Patienterna kan också i större utsträckning välja vid vilken enhet han eller hon undersöks. Vidare kan patienten tillsammans med den vårdande läkaren välja vilken verksamhetsenhet

inom upptagningsområdet för högspecialiserad vård där hon eller han önskar vårdas. Möjligheten till att få välja vårdande läkare och skötare föreslås också utökas.

Hur skall då primärvården och specialsjukvården integreras?

Det blir möjligt för hälsovårdscentralerna att erbjuda konsultation inom den specialiserade sjukvården och dagkirurgi, vilket kan leda till att patientens resor för att få specialsjukvård förkortas. Patientuppgiftsregistret för primärvård och specialiserad sjukvård sammanslås inom området för sjukvårdsdistriktet eller hälsodistriktet. Detta underlättar i sin tur sammanhängande vårdkedjor inom sjukvårdsdistriktet eller hälsodistriktet. Minister Risikko framhöll att arbetsgruppen lyckats mycket bra med förslaget speciellt när det gäller patientens valfrihet och sammanhängande vårdkedjor.

Kommunerna blir tvungna att utarbeta en tvåradministrativ plan om åtgärder som främjar hälsa och förebygger hälsoproblem. I planen skall också ingå hur kommunen följer upp detta. Under informationsmötet poängterade Risikko att det är mycket viktigt att främja hälsa och att förebygga hälsoproblem, bland annat förebyggande av depressioner och sjukdomar i stöd- och rörelseorganen. Det sparar på kostnaderna inom hälso- och sjukvården.

Vi får se vad resultatet av de båda rapporterna och lagförslagen blir. Kommer valfriheten och serviceutbudet för kommuninvånarna att öka? Finns det en tillräcklig stor marknad i de små finlandssvenska och tvåspråkiga kommunerna för servicesedlarna? Blir det större valfrihet för svenskspråkiga? Något som är icke existerande eller är ytterst inskränkt på flera håll i Svenskfinland idag. Leder servicesedelreformen till större genomskinlighet och

ökad konkurrens? Kommer kommunerna att ha råd med att inte ta hänsyn till klienternas behov och önskemål eller överförs ansvaret i smyg på privata sektorn? Kommer kommunerna att ge tillräcklig information för att klienten skall kunna göra rätt val, servicesedel eller ej, den ena eller den andra vårdande läkaren? Kommer informationen att vara tillgänglig? Ökar kostnadsmedvetenheten hos kommunerna och

näringslivet när det gäller produktion av service inom social- och hälsovården? Sist men inte minst vilket blir resultatet av en utvidgning av servicesedlarnas användningsområdet för social- och hälsovårdens service och tjänster i Svenskfinland och hur garanteras tillgången till svensk hälso- och sjukvård i de nya sjukvårds- och hälsovårdsdistrikten?

Text: Ulrika Krook

DUV-fotboll med IFK

DUV i Mellersta Nyland inleder samarbete med HIFK:s fotboll och bildar tillsammans ett fotbollslag. Förhandlingarna för DUV IFK är i full gång och fotbolls-säsongen förväntas komma igång redan i höst.

- Vi är mycket nöjda med planeringen och ser fram emot ett eget fotbollslag i IFK-tröjan, säger DUV i Mellersta Nylands verksamhetsledare Putte Isaksson.

Alla som vill får komma med och spela fotboll. Zlatko Uvalic kommer att agera lagledare och HIFK erbjuder sin fotbollsexpertis. DUV kommer att ha egna ledare på plats.

Till planerna för fotbollslaget hör träningar på Väinämöinen sportplan i Främre Töölö varje vecka. Matcher och fotbollsturneringar, bl.a. till Åland, planeras till nästa år. Vi går även och tittar på fotbollsmatcher tillsammans.

Fotbollsintresserade, både unga och gamla kan anmäla sig till Putte Isaksson på numret (09) 49 44 26. Initiativtagare till fotbollslaget är Zlatko Uvalic från AC i Helsingfors, Rufus Vahanen från FDUV och Kimmo Niemistö från HIFK.

Finland fick ett eget Daisykonsortium

Finlands Daisykonsortium (Suomen Daisy-konsortio, SDK), grundades den 23 maj. Grundande medlemmar är Celia-biblioteket, Synskadades Centralförbund rf och Näkövammaisten kirjasto-yhdistys ry. Som Daisykonsortiets ordförande fungerar servicechef Iiro Nummela från Synskadades Centralförbund. Konsortiets målsättning är att sprida kunskap och information om Daisy-systemet i Finland.

Det internationella Daisykonsortiet (The DAISY Consortium) antog Finland som fullvärdig medlem på sitt årsmöte i Oslo den 11 juni. Som Finlands representant i det internationella Daisy-konsortiet fungerar Celia-bibliotekets utvecklingschef Markku Leino.

Finlands Daisykonsortium har ett sekretariat som fungerar på Celia-biblioteket.

Händelsekalendern 2008

Augusti

**25-29.8. Konst- och naturlä-
ger.** Kursplats; Lemböte lä-
gergård på Åland. Målgrupp;
personer från hela svensk-
finland med psykosociala
problem, konst och natur
intresserade. Sista ansök-
ningsdagen 01.08. Arrangör:
Finlands svenska psykosocial
centralförbund r.f med stöd
av RAY. Kursen är avgiftsfri,
inkl. kost, logi och resor. För
mera info www.fspc.fi eller
[rehab.sekr. Ann-Charlott
Rastas 06-7232517](mailto:rehab.sekr. Ann-Charlott Rastas 06-7232517)

**28.8 Full fart till sjöss
i hamnen vid Vaasan
Merenkyntäjät på Vasklot,
Vasa.** Prova på olika Malike-
lösningar till sjöss, segla, åk
båt och paddla. Anmälningar
för grupper med fler än 5
personer och mera informa-
tion: Sofia Herrgård, DUV i
Vasanejden
sofia.herrgard@fduv.fi,
(06) 319 56 55

**28.8 Informationsmöte för
arbetsgivare om arbetsmöj-
ligheter för personer med
utvecklingsstörning**
kl. 14-16 på Lunchrestaurang
Seniora, Prästängsgatan 14,
Ekenäs. Arrangör: FDUV/
projektet ARBETE – genom
samarbete.
Mera info: Marita Mäenpää,
tfn (09) 43 42 36 18,
marita.maenpaa@fduv.fi

**30.8. Forneldsafton på Röysö
om vädret tillåter.** Kvällen
kan vara kylig, förse dig med
varma plagg, regnkläder
och om du har egen flyt-
väst. Vi står för varm korv,
batong och forneld. Önskar
du en liten nubbe eller ett
par öl, ta med dem själv.
Deltagaravgift 10 e. Vid hårt
väder så inhiberas resan.
www.handikappforbundet.fi,
SMS 0500-418272,
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

September

**Vecka 41. SOS Aktuellt
5/2008 utkommer.** Deadline
för material är den 30 sep-
tember.

1-4.9. En dag i Linnés fotspår.
Svenska Hörselförbundets
resa från Österbotten till
Uppsala och Sverige.

3.9 Caféträff i Mariehamn
kl. 19.00-21.00
Specialfritidshemmet
Orion, Askuddsvägen 28,
Mariehamn
Arrangör: Finlands
Svenska Autism- och
Aspergerförening
Mera info: Regina Wrede-
Jansson, 050 560 4609,
regina@aland.net

**5-6.9. Föreningsfestivalen i
Åbo.** www.festival.fi

**12-14.9 Veckoslut på
Aulanko för barn med autism
och deras familjer**
Arrangör: Finlands
Svenska Autism- och
Aspergerförening
Anmälningar: Mia Lindell,
0400 77 70 68,
mia.lindell@suomi25.fi

14-20.09. Höstvildmarksläger.
Kursplats: Stenamaja,
Åkäslompolo Målgrupp: per-
soner med psykosociala pro-
blem från hela Svenskfinland.
Ansökan senast: 08.08.
Arrangör: Finlands svenska
psykosociala centralför-
bund r.f med stöd av RAY.
Kurskostnad: 60€ inkl. kost,
logi och resor. För mera info
www.fspc.fi eller [rehab.sekr.
06-7232517](mailto:rehab.sekr. 06-7232517).

**16.9 Rundabordsdiskussion
om arbete på öppna arbets-
marknaden för personer
med funktionsnedsättningar,**
kl. 18.30 på After Eight i
Jakobstad (Storgatan 6).
Arrangör: FDUV:s projekt
Arbete genom samarbete.
Mera info: Sofia Kullberg,
sofia.kullberg@fduv.fi,
(06) 319 56 55

**19.9. Seminarium om per-
sonlig assistent på Lärkkulla i
Karis.** www.handikapp.fi

**22.9. Grundkurs för hörsel-
skadade vuxna.** B-intyg med
läkarens rekommendation
behövs för anpassningskur-
sen. Kursen är avgiftsfri för
deltagarna. Uppföljning av
kursen 20.11-21.11.2008.
Anmälan: sista anmälnings-
dag 19.6.2008. Arrangör:
FPA, förverkligas av Svenska
hörselbundet rf .
Norrvala Rehab Center,
22.9-26.9.2008

**26.9. Kräftsiva på Tian
i Helsingfors.**
www.handikapp.fi

**21.11. Julgädda på Tian
i Helsingfors.**
www.handikapp.fi

Oktober

**1.10. Speres forum 2008:
Barn och unga med koncen-
tationssvårigheter.**
Föreläsare: Barnläkare
Björn Kadesjö. Tid:
kl. 9-16, Folkhälsans
Hälsöaktivitetshus,
Helsingfors. Avgift: 75 euro.
Anmälan och info:
Annina Jansson,
annina.jansson@speres.fi,
(09) 278 1102

8.10 Caféträff i Mariehamn
kl. 19-21. Specialfritids-
hemmet Orion,
Askuddsvägen 28,
Mariehamn. Arrangör:
Finlands Svenska Autism- och
Aspergerförening.
Mera info: Regina Wrede-
Jansson, 050 560 4609,
regina@aland.net

**9-10.10 Finlands svenska
socialförbunds jubileums-
kongress på Hamburger
Börs, Åbo.** Tema "Samarbete
i ankdammen - sociala
utmaningar och framtidsvi-
sioner". Medverkande bl.a.

Tony Dunderfelt, Christoffer
Grönholm, Ilse Julkunen,
Torbjörn Kevin, Thomas
Rosenberg, Siv Sandberg och
Christoph Treier. Detaljerat
program i [www.fssf.fi/Arkiv/
Utbildning](http://www.fssf.fi/Arkiv/ Utbildning).

**11-12.10 Familjehelg på
Päiväkumpu i Karislojo**
Helgen vänder sig till familjer
som har barn med funktions-
hinder/utvecklingsstörning i
åldern 0-8 år.
Arrangör: FDUV. Mera info:
Marita Mäenpää,
tfn (09) 43 42 36 18,
marita.maenpaa@fduv.fi

**16-18.10. FSS seminarium för
kvinnor: Må bra, från topp
till tå.**

Norrvala i Vörå. Förutom
trevlig samvaro även
Ayurveda, stavgång, min-
nesträning, föreläsningar
och fotanalys, vattengym-
nastik, taktillsimulering och
kvällsprogram. Pris 50 euro
per person och innefattar
program, resor, mat och
logi. Anmäl dig redan nu till
FSS kansli, tfn 09- 6962 300.

**24-26.10. Veckoslutsläger för
anhöriga.** Kursplats: Rantasipi
Tropiclandia, Vasa. Målgrupp:
anhöriga till personer med
psykisk ohälsa. Ansökan
senast: 19.09. Arrangör:
Finlands svenska psykosociala
centralförbund r.f med RAY
medel. Kursen är avgiftsfri,
inkl. kost, logi och resor. För
mera info www.fspc.fi eller
[rehab.sekr. Ann-Charlott
Rastas 06-7232517](mailto:rehab.sekr. Ann-Charlott Rastas 06-7232517) .

**25-26.10 FDUV:s förbund-
skongress och studiedagar
Tropiclandia, Vasa.**
Programmet innehåller
föreläsningar, diskussioner,
workshops.
Mera info: FDUV i Vasa,
(06) 319 56 52,
kongress@fduv.fi,
www.fduv.fi/kongress

**29-31.10. Parkurs för hörsel-
skadade vuxna.** Information
om hörseln och hörhjälpme-
del.
Arrangör: Svenska hörselför-
bundet rf i samarbete med
Folkhälsan. Norrvala rehab
Center.

November

**Vecka 49. SOS Aktuellt
6/2008 utkommer.** Deadline
för material är den 25 no-
vember.

9-16.11. Blindveckan Tema:
Personlig assistent och hjälp-
medel möjliggör den synska-
dades självständiga vardag.

18.11. Depressionskurs.
Kursplats: AfterEight,
Jakobstad Målgrupp: vuxna
med erfarenhet av depressi-
on. Ansökan senast 24.10.08.
Arrangör: Finlands svenska
psykosociala centralförbund
rf. med stöd av RAY. Kursen
är avgiftsfri, inkl. kost, logi
och resor. För mera info kon-
takta rehab.sekr. 06-7232517.

22-23.11. FSS höstmöte.

**Vill du lägga in
material på händelse-
kalendern? Kontakta
Daniela Andersson,
daniela.andersson@kolumbus.fi,
GSM 044-5554388 .
Deadline för material
till nr 5/2008 är den 30
september. Tidningen
utkommer vecka 41.**

